

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри д.е.н., проф.
Баранова В.Г. _____
(підпис)
«___» _____ 2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
за магістерською програмою професійного спрямування
«Корпоративні фінанси»
на тему: **«Розвиток майнового страхування в Україні: проблеми та**
перспективи»

Виконавець:

студентка фінансово-економічного
факультету

Клепковська Вікторія Анатоліївна _____
/підпис/

Науковий керівник

к.е.н., доцент

Бичкова Наталія Володимирівна _____
/підпис/

ОДЕСА - 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ.....	6
1.1. Економічна сутність майнового страхування, його необхідність та основні принципи.....	6
1.2. Види майнового страхування та їх характеристика.....	14
1.3. Механізм майнового страхування	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ»	26
2.1. Аналіз сучасного стану майнового страхування в Україні.....	26
2.2. Діагностика майнового страхування ПрАТ «СК «Арсенал Страхування».....	33
2.3. Чинники, які впливають на розвиток майнового страхування в Україні.....	59
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	64
3.1. Досвід зарубіжних країн у галузі страхування майна.....	64
3.2. Рекомендації щодо підвищення ефективності страхової діяльності ПрАТ «СК «Арсенал Страхування» в частині страхування майна.....	67
3.3. Шляхи вдосконалення майнового страхування України.....	70
ВИСНОВКИ	78
Список використаних джерел.....	82
Додатки.....	86

ВСТУП

Сучасний характер суспільно-виробничих відносин обумовив створення об'єктивних передумов розвитку і функціонування ринку страхових послуг в Україні і сформував відповідний рівень пропозиції та попиту на них. Це перш за все зміни у відносинах власності створенні нових форм господарювання, а також розвитку підприємницької діяльності, конкуренції, відкриття кордонів для переміщення людей, товарів, послуг, капіталів. За роки незалежності в Україні в основному створено законодавчу та нормативну базу страхування. Це дало можливість розбудувати страховий ринок на засадах конкуренції, що сприяє підвищенню якості надання страхових послуг.

Вагому частку в історії страхування відведено майновому страхуванню. У сучасних умовах роль і необхідність усебічного розвитку майнового страхування є вкрай важливими, оскільки для відновлення, стабілізації та відшкодування наслідків реалізації прямих та опосередкованих збитків через систему страхування має позитивний макроекономічний результат. Ефективна система страхового забезпечення є основою стабільності відтворювального процесу, досягненням соціальної стабільності безпеки та виступає гарантом добробуту населення.

Роль майнового страхування в сучасних умовах важко переоцінити, так як страхування є дієвим засобом захисту, за допомогою якою можна мінімізувати наступні страхові ризики:

- пожежа, яка виникла внаслідок природних та техногенних причин;
- вибухи, які виникли внаслідок пожежі, природних сил, та техногенні;
- удар блискавки, задимлення, стихійні лиха;
- протиправні дії третіх осіб.

Таким чином, *актуальністю даної* теми є необхідність функціонування та розвитку страхування майна в нашій державі, яка викликана тим, що воно є ефективним, мотивованим, економічним та доступним засобом захисту майнових інтересів як юридичних, так і фізичних осіб.

Вивченням впливу страхового ринку в тому числі й майнового страхування на процеси які відбуваються в державі займається безліч учених. Найбільш відомими зарубіжними вченими, які все своє життя присвятили вивченню страхових процесів, та окремих його аспектів є: В.Райхер (вплив держави на страхові процеси), А.Манес (основи страхової справи, в тому числі й майнового страхування в умовах ринкової економіки), Д.Бланд (розгляд специфічних функцій страхування) та інші.

Та не можна не відмітити й роботу відомих вітчизняних науковців таких як : С.Осадець, В. Базилевич, В.Бігдаш, В.Борисова, С.Булгакова, Н.Внукова, які теж принесли в питання проблем і перспектив розвитку майнового страхування безліч ефективних як теоретичних, так і практичних рішень.

Мета кваліфікаційної роботи. На основі узагальнення теоретичних положень та практик майнового страхування розробити рекомендації щодо вдосконалення майнового страхування в Україні.

У відповідності з метою роботи були поставлені наступні **завдання**:

- визначити економічну сутність, необхідність та основні принципи майнового страхування;
- охарактеризувати види майнового страхування;
- розкрити механізм майнового страхування;
- проаналізувати стан майнового страхування в Україні;
- зробити діагностику майнового страхування ПрАТ «СК «Арсенал Страхування»;
- визначити чинники, які впливають на розвиток майнового страхування в Україні;
- проаналізувати досвід зарубіжних країн у галузі страхування майна;
- розробити рекомендації щодо підвищення ефективності страхової діяльності ПрАТ «СК «Арсенал Страхування» в частині страхування майна;
- запропонувати рекомендації щодо перспективних напрямів розвитку ринку майнового страхування України.

Об'єктом дослідження є процеси розвитку майнового страхування в Україні.

Предметом дослідження є комплекс теоретико-методологічних положень щодо розвитку майнового страхування в Україні.

Під час написання кваліфікаційної роботи було використано такі **методи дослідження**: у першому розділі переважають загальнонаукові та спеціально наукові (методик, підходів, принципів, правил, класифікацій) методи пізнання; у другому розділі – статистичні, економетричні, аналітичні методи пізнання, використовується горизонтальний, вертикальний, порівняльний аналіз, у третьому – ймовірностатистичний, структурно-прогностичний, спостереження.

Були використані наступні комп'ютерні програми для вводу та аналізу даних: Microsoft Word, Microsoft Excel.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативні акти, наукові праці, підручники, монографії, періодичні видання, електронні ресурси, навчальні посібники вітчизняних і зарубіжних фахівців, що стосуються теоретичних та практичних аспектів теми дослідження, річна фінансова звітність та інша статистична й бухгалтерська звітність ПрАТ СК «Арсенал Страхування».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (43 найменувань) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 86 сторінок комп'ютерного тексту, містить 19 таблиць та 19 рисунків.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано тези доповідей на тему «Розвиток майнового страхування в Україні: проблеми та перспективи» в університетському збірнику тез доповідей. Результати дослідження, отримані під час написання роботи рекомендовано використовувати ПрАТ «СК «Арсенал Страхування» для підвищення ефективності страхової діяльності в частині страхування майна.

ВИСНОВКИ

1. В ході написання кваліфікаційної роботи були визначені економічна сутність, необхідність та основні принципи майнового страхування. Отже, економічне призначення страхування майна полягає в компенсації шкоди, заподіяної страхувальнику внаслідок страхового випадку із застрахованим майном. Застрахованим може бути майно, яке є власністю страхувальника та знаходиться в його володінні, користуванні, розпорядженні. Страхувальниками є не тільки власники майна, але і інші юридичні і фізичні особи, що несуть відповідальність за цим майном.

Класичні принципи майнового страхування:

- наявність страхового майнового інтересу в страхувальника;
- принцип граничної сумлінності або найвищої довіри;
- принцип абандону, тощо.

Знання принципів страхування є необхідною частиною страхового процесу на всіх його стадіях.

2. Майнове страхування має досить розгалужену класифікацію. Так за формою здійснення майнове страхування поділяють на добровільне та обов'язкове; за видами суб'єктів страхових відносин - юридичних та фізичних осіб, тощо.

Можливість страховика приймати на страхування те або інше майно обмежена, так як страхова компанія не має права укладати договори майнового страхування за видами об'єктів страхування, не передбачених ліцензією. Найбільш популярними видами страхування майна як в Україні, так і за кордоном, є страхування вантажів та багажу, страхування автотранспорту, страхування нерухомого майна, страхування майна від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ. Непопулярними видами страхування майна з боку страховиків є страхування повітряного та залізничного транспорту; з боку страхувальників - страхування тварин.

3. Механізм майнового страхування розкривається в страхуванні майна фізичних і юридичних осіб. Об'єктом, з приводу якого виникають страхові майнові інтереси громадян, виступає майно фізичних/юридичних осіб. Страховими подіями, з настанням яких страховик зобов'язується виплачувати страхове відшкодування, є знищення або пошкодження застрахованого майна. Страхова сума визначається страховиком, узгоджується зі страхувальником з урахуванням кон'юнктури ринку. Страхові платежі визначають за розміром страхової суми, терміну страхування та ступеня ризику з одночасним використанням граничних розмірів тарифних ставок. Розмір страхового тарифу залежить від стану майна, яке приймається на страхування, характеру його використання, переліку страхових ризиків, розміру франшизи, терміну страхування тощо.

4. Нині майнове страхування це найбільш значний сегмент страхового ринку. Великою мірою це обумовлено різноманіттям його підвидів. За підсумками 2017 року саме майнове страхування лідирує в списку різних видів страхування. Основну частку страхування майна по страхових премій по Україні займають страхування наземного транспорту, страхування фінансових ризиків і страхування іншого майна, а по страхових виплатах - страхування наземного транспорту, причому спостерігається зростання страхових виплат страхування наземного транспорту в 2013-2017 рр. Популярність страхування майна можна пояснити зростанням імовірності реалізації ризиків надзвичайних ситуацій.

5. В кваліфікаційної роботі був проведений аналіз майнового страхування ПрАТ «СК «Арсенал Страхування». У ході проведеного аналізу було виявлено, що частка страхування майна досить велика та забезпечує більшу половину надходжень страхових премій, а саме 92% у 2017 році.

Проведений аналіз ПрАТ «СК «Арсенал Страхування» показує, що по страхових премій компанія займає 4 місце серед інших страхових компаній України, по страхових виплатах - 8 місце, по страхових резервах - 5 місце. Таким чином можна зробити висновок, що рівень довіри населення до компанії

досить великий. За даними журналу "Insurance TOP", рівень задоволеності клієнтів компанії складає 95-98%.

У 2013 - 2017 рр. спостерігається зростання страхових премій та страхових виплат по Україні, що свідчить про потребу в страховому захисті населення. Найбільшу частку займають: страхування іншого майна (48%), страхування фінансових ризиків (29%) та страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (20%). Основні техніко-економічні показники ПрАТ «СК «Арсенал Страхування» за аналізований період теж зростають, що є гарним показником для компанії на страховому ринку.

6. Страховий ринок майна перебуває під дією значних як зовнішніх, так і внутрішніх ризиків. Основними проблемами, що перешкоджають розвитку страхуванню майна в Україні, є зниження рівня страхових виплат компаніями, невиконання деякими страховиками своїх зобов'язань, відсутність механізмів податкового стимулювання інвестиційної активності страхових компаній; низький рівень впровадження в страхову практику сучасних інформаційних технологій; посилення фіскального тиску на страхову галузь; недовіра до страхових компаній з боку населення; нестабільна політична ситуація в Україні; економічна криза.

7. В результаті аналізу ринку страхування майна зарубіжних країн вдалося дослідити, що страхові ринки досліджуваних країн динамічно розвиваються, застосовуючи різноманітні інноваційні рішення. Щодо України, то формування розвинутого ринку страхових послуг необхідно здійснювати з врахуванням тенденцій і особливостей розвитку страхових ринків розвинених країн. Це сприятиме забезпеченню умов для ринкових перетворень, збільшенню рівня конкурентоспроможності вітчизняних страхових компаній та стабільному розвитку національної економіки і міжнародних відносин.

8. Для зміцнення позиції ПрАТ «СК «Арсенал Страхування» в сфері страхування майна необхідно:

- створення привабливих умов для страхування непопулярних видів майна;

- створення інноваційної культури шляхом організації зустрічей співробітників компанії зі стартап-командами, тренінги по сучасним підходам роботи з клієнтами;

- впровадження інноваційних продуктів і сервісів, тощо.

Також позитивний вплив на страхову діяльність компанії можуть надати: створення нового порядку законодавчого регулювання страхової (перестраховальної) і посередницької діяльності страхування як резидентами, так і нерезидентами; удосконалення системи правового забезпечення розвитку страхового ринку, державного регулювання та нагляду за діяльністю його учасників.

9. Перспективи розвитку майнового страхування в Україні вимагають:

- зміцнення довіри до українського страхового ринку інвесторів, іноземних перестраховиків та перестраховальників, а також страхувальників, у першу чергу, населення України;

- створення конкурентного середовища і вдосконалення організаційної структури ринку;

- створення розвиненої та платоспроможної системи страхування, що здатна компенсувати шкоду від непередбачених подій, тощо.

На жаль, на сьогоднішній період економічної і політичної ситуації в Україні, для страхових компаній більш пріоритетним є прибуток, а не клієнт. Тому зміцнення довіри населення до страхових компаній є одним із найголовніших завдань.

Отже, створення дієвої системи майнового страхового захисту є основою для забезпечення стабільності та ефективності економічних відносин, підвищення рівня життя населення та соціальної стабілізації, створення міцної системи захисту як фінансів держави, так й інтересів окремих громадян та підприємництва, що можливо лише шляхом проведення ефективної державної політики, спрямованої на регулювання страхового ринку в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова М.М. Страхування: Навчально-методичний посібник / М.М. Александрова – К.: ЦУЛ, 2002 – 118 с.
2. Базилевич В.Д. Страховий ринок України / В.Д. Базилевич. - К.: Товариство«Знання», КОО.- 2008. – 371 с.
3. Баскаков В.М.Страхова статистика: стан і перспективи, Надійність та контроль якості./ В.М. Баскаков, А.Ю. Шупляков // Страхова справа. - №1.- 2008.- 51с.
4. Безугла В. О. Страхування: навчальний посібник / Безугла В. О., Постіл І. І., Шаповал Л. П. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 268 с.
5. Бігдаш, В. Д. Страхування [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. Д. Бігдаш. – К. : МАУП, 2006. – 242 с.
6. Внукова Н. М. Страхування: теорія та практика [Текст] : навчально-методичний посібник / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко. – Х.: Бурун Книга, 2004. – 55 с.
7. Вовчак О. Д. Страхування [Текст] : навчальний посібник / О. Д. Вовчак. - 3-тє вид., стереот. – Львів: Новий Світ-2000, 2006. –85 с.
8. Гаманкова, О. О. Страхування [Текст] : Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / КНЕУ; ред. О. О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2000. – 127 с.
9. Гладчук О. М. Фінансова безпека сучасного страхового ринку України// Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання. – 2014.– № 4. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2931>
10. Говорушко Т.М. Страхові послуги: Навчальний посібник – Київ: Центр навчальної літератури, 2014. – 119 с.
11. Горбач Л.М. Страхова справа: Навчальний посібник-К.: Кондор,2003.- 107 с.
12. Державна служба статистики України. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

13. Дьячкова Ю. М. Страхування [Текст] : навчальний посібник / Ю. М. Дьячкова; Мін-во освіти і науки України, Донбаська держ. машинобудівна академія. – К.: ЦУЛ, 2008. – 91 с.
14. Завада, О. Розвиток страхового ринку України: що? як? коли? [Текст] / О.Завада // Фінансовий ринок України. – 2008. – № 10. – 8 с.
15. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР зі змінами та доповненнями. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
16. Заруба О.Д. Страхова справа: підручник / О.Д. Заруба – К.: Товариство —Знання, КОО, 2002. — 321 с.
17. Кашенко О. Л. Соціально-економічні основи страхування [Текст] : навчальний посібник / О. Л. Кашенко, В. А. Борисова. – Суми: Університетська книга, 1999. –126 с.
18. Козоріз, Г. Г. Проблеми розвитку страхового ринку в Україні [Текст] / Г. Г. Козоріз // Регіональна економіка. – 2008. – № 2. – 166 с.
19. Консолідовані дані про розвиток майнового страхування в Україні за 2012—2016 рр. [Електронний ресурс]: Нацкомфінпослуг. — Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/>
20. Ліга страхових організацій. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uainsur.com/>
21. Мачуський В. В. Страхова справа: навчальний посібник / В. В. Мачуський. - К.: КНЕУ, 2013. - 169 с.
22. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2010 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua/>
23. Осадець С.С. Страхування / С.С. Осадець — К.: КНЕУ, 2002.—328 с.
24. Правила страхування різних видів майна [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.arsenal-strahovanie.com/ru/page/pro-kompaniyu>
25. Плиса В. Й. Страхування [Текст] : навчальний посібник / В. Й. Плиса. – 2-ге вид. – К.: Каравела, 2008. – 241 с.

26. Податковий кодекс України. Верховна Рада України. Закон України від 02.12.2010р. №2755-VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

27. Пономарьова О.Б., Іванченко М.А. Визначення проблем страхового ринку та їх вирішення / О.Б. Пономарьова, М.А Іванченко //Глобальні та національні проблеми економіки.- №5, 2015.- 148 с.

28. Рубан С.О. Майнове страхування: досвід країн Європи / С.О. Рубан, Д.Р. Абрамітова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. —2012 . — № 36. — С. 228-236.

29. Ручкіна В. С. Система добровільного майнового страхування в Україні: перспективи розвитку / В. С. Ручкіна // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 3. – 69 с.

30. Самойловський А.Л. Пропозиції щодо вдосконалення страхового ринку України // Фінанси України.-№10, 2000.- 16 с.

31. Сильницький А.С. Роль страхових організацій на фондовому ринку /А.С. Сильницький // Фінанси , № 1 , 2002, - 65 с.

32. Система страхування в США [Электронный ресурс] — Режим доступа: <http://financial-crisis.ru/sistema-straxovaniya-v-ssha/>

33. Супрун А. Світовий і національний страховий ринок: відмінності та взаємозв'язки / А. Супрун, Т. Петрішина // Економічний аналіз. — 2012. — №11. — С.233-237.

34. Таркуцяк А. О. Страхування [Текст] : навчальний посібник / А. О. Таркуцяк;Європейський ун-т фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу. – К.:Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інф. систем, менеджм. і бізнесу, 2000. – 120 с.

35. Ткаченко Н. В. Страхування [Текст] : навчальний посібник/ Н. В. Ткаченко. – К.: Ліра-К, 2007. – 132 с.

36. Форіншурер – Інтернет-журнал про страхування. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/>

37. Філонюк О. Сучасні тенденції розвитку та завдання страхового ринку України// Економічний часопис-XXI.-№7.-2004.- 21 с.
38. Фінансова звітність страхової компанії ПрАТ«СК «Арсенал Страхування», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.arsenal-strahovanie.com/ru/page/finansova-zvitnist>
39. Фисун В.І. Страхування : навч. посіб. / В.І. Фисун, Г.М. Ярова. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 95 с.
40. Фурман В.М. Основні напрямки організації стратегічного управління встрахових компаніях // Економіка і прогнозування (укр.).- 2004.- № 5.- 40 с.
41. Шуляк О. В. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України / О. В. Шуляк, О. В. Марценюк-Розарьонова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - 2013. - № 1(3). –339 с.
42. Штефюк П. Посередництво на ринку страхових послуг: аспекти діяльності //Україна - BUSINESS. - 2015 р. № 12. – 23 с.
43. Шумелда Я. П. Страхування : навч. посіб. / Я. П. Шумелда. – 2-ге вид., розшир. – К. : Між нар. агенція «Бізон», 2007. – 124 с.